

La clau

Es resultats de les eleccions de diumenge, amb el final sobtat de les majories absolutes en comunitats autònomes i en molts ajuntaments, obliguen les forces polítiques a un exercici de diàleg i negociació com mai abans s'havia vist en la democràcia espanyola. Les pròximes setmanes podrem mesurar fins on arriba l'anomenada cultura del pacte, que tan exòtica resulta en el nostre tradicional sistema de partits.

Des dels temps de la Segona República, a Espanya s'associa el pluripartidisme a la inestabilitat política. Aquest va ser un dels fallos arguments de Franco per perpetrar el seu cop d'Estat. En la transició es va fer una llei electoral per evitar la

Pactar,
pactar
i pactar

JUANCHO
Dumall
DIRECTOR
ADJUNT

sopa de sigles, encara que es va obrir la porta a mecanismes injustos i poc democràtics, que castigaven les minories. Més recentment, els governs de coalició de tres forces, els anome-

nats tripartits, han obtingut una fama nefasta, i no només a Catalunya. Aquí, els partits estan *condemnat a entendre's*; del pacte se'n diu *conxorxa*, i de la cessió, baixada de pantalons.

Corrupció i transparència

No obstant, en la història recent d'aquest país han sigut les majories absolutes les que s'han manifestat més perverses per al correcte funcionament de les institucions. Els governs de coalició fan més complicades les pràctiques corruptes i afavoreixen la transparència. Fora que les coalicions es facin com a la Itàlia del pentapartit (1980-1992), amb un repartiment a l'estil mafios de les àrees d'influència (cada canal

de la RAI, per exemple, era controlat per un partit diferent).

La falta de cultura del pacte és la que ha fet impossible que a Espanya hi hagi una llei d'educació acordada i respectada amb les alternances en el poder. També ha sigut aquesta proverbial al·lèrgia al compromís la que ha impedit que Catalunya tingui una llei electoral pròpia que conjugui la proporcionalitat dels escons d'acord amb la població amb la representació territorial. Avui tenim una gran oportunitat de regenerar les institucions i de fer pedagogia dels beneficis de l'acord enfront de les posicions inflexibles.

@JuanchoDumall

La roda

JULI
Capella

Por al
no canvi

Molta gent ha expressat aquests dies la seva por al canvi després del resultat electoral. Però en realitat el que feia més por era la possibilitat de no canviar i seguir igual. Feia pànic seguir convivint amb una nodrida colla de presumptes professionals de la política, en realitat delinqüents habituals organitzats. Feia i segueix fent por veure com les desigualtats es van disparant a tot Espanya i augmenta l'angoixa de la gent. Fa terror veure com els bancs tornen, indemnes, a fer de les seves com si no haguessin fet res. I, és clar, la gent que és bondadosa i pacient, al final se n'afarta, arriba al límit i es desperta. Aquest límit extrem al qual ens ha anat arraconant el sistema. Per això sorgeixen els antisistema, quan el sistema s'ha tornat *anti-gent*. Amb tota lògica apareixen noves veus per proposar un altre ordre de les coses. El no sistema no existeix. S'ha de reparar el que tenim sense temor al canvi. La vida

ELS DIJOUS, ECONOMIA

Predicar i complir

El resultat electoral recorda una liberalització econòmica a partir d'un mercat més competitiu

ANTÓN
Costas

Hi ha eleccions que serveixen per elegir nous líders i governs, i altres que s'utilitzen per treure els governants del poder i renovar –encara que sigui parcialment– les elits polítiques dirigents d'un país. Les municipals i autonòmiques que s'han celebrat a Espanya semblen haver sigut tant del primer tipus com del segon.

Alguns partidaris i dirigents dels partits de n'han sortit damnificats lamenten que el vot de molts ciutadans als nous partits hagi estat mogut més pel desig de càstig –votar en contra de– que per un impuls positiu –votar a favor de–. Segons el seu parer, molts vots que han rebut els líders dels nous partits i organitzacions no serien verdaderes opcions polítiques dels ciutadans, sinó vots de càstig. Encara que, com ara diré, no és diferent per als nous partits que els vots siguin d'un tipus o d'un altre, els vots de càstig no desmereixen el sentit de la democràcia. Tot al contrari.

DE FET, el tret distintiu d'una verdadera democràcia no és que permeti als ciutadans elegir els seus governs, sinó que puguin castigar-los traient-los del poder. No hi ha cap altre sistema polític que ho faci. Hi ha molts sistemes que donen algun marge als ciutadans per elegir els seus governants, pe-

rò només la democràcia els dona l'opció de castigar-los. Aquesta és la seva virtut essencial, el seu tret diferenciador respecte d'altres sistemes polítics.

Per primera vegada en les eleccions de diumenge passat els votants espanyols han passat factura als governants. En particular, han castigat la corrupció i els resultats socials de les polítiques públiques que s'han portat a terme durant la crisi. ¿Per què ara els espanyols sí que han castigat la corrupció i les males polítiques i no ho van fer en les anteriors eleccions municipals i autonòmiques? De fet, una de les sorpreses que els estudis acadèmics sobre corrupció han posat de manifest és que, en el cas espanyol, la corrupció municipal i autonòmica o no rebia càstig electoral o aquest càstig no era suficient per treure els corruptes del poder. La resposta al perquè ara sí, i abans no, és perquè per primera vegada els votants han trobat partits alternatius que els han permès practicar el vot de càstig per apartar del poder alguns governants.

Des de la perspectiva d'un economista, el que ha passat en el mercat polític espanyol es pot veure com el que va passar quan es van liberalitzar els mercats de serveis com la telefonia, la televisió o l'electricitat. Abans de la liberalització hi havia descontentament

LEONARD BEARD

L'examen per als nous
partits serà més exigent que
el dels governants clàssics

amb el funcionament dels vells operadors, els *incumbents*. Però no se'ls podia castigar perquè no hi havia alternativa. S'estava captiu. L'única opció era abstenir-se de consumir els seus serveis. Quan es va liberalitzar el mercat i van sorgir noves empreses competidores, els consumidors van poder castigar els vells operadors elegint-ne un altre de nou alternatiu. El que va passar diumenge s'assembla a una liberalització econòmica. Ara, en el nou mercat polític hi ha dos *incumbents*, amb una quota d'entre el 20% i el 30% cada un, i dos *entrants*, amb una d'entre 10% i 20% cada un. Hem passat del duopoli a

un mercat competitiu. Els votants tenen més opcions per satisfer les seves preferències polítiques.

¿Com evolucionarà aquesta nova estructura del mercat polític espanyol? ¿Es consolidaran els nous entrants o, en canvi, els *incumbents* recuperaran part de la quota que ara han perdut pels vots de càstig?

SEGONS la meua opinió, dependrà de dues coses. Primer, del percentatge que avui representin els vots de càstig dins del total de vots que han aconseguit els nous partits. Per dir-ho així, aquests vots estan en una estació de trànsit. Que aquesta estació acabi sent de terme dependrà del segon factor: la qualitat de la governabilitat que sàpiguen oferir. Si és bona, aconseguiran fidelitzar els votants en trànsit; si no, patiran aviat una sagnia.

¿De què dependrà la qualitat de la governabilitat dels nous partits? De dues coses. Per un costat, que sàpiguen demostrar aviat que són capaços de fer governs estables, i amb persones competents. Per un altre costat, que sàpiguen governar conciliant els seus objectius polítics amb l'interès general.

L'examen al qual se'ls sotmetrà serà més exigent que el que van haver de fer els governants dels vells partits. El resultat el sabrem en la revàlida que hauran de fer en les eleccions generals. Com a molt tard, d'aquí sis mesos.

Dit de manera col·loquial: fins ara els nous líders han estat predicant la bona nova enfront del que ja existeix. Ara hauran de complir el que prediquen. ≡

Catedràtic d'Economia (UB).

La clau és canviar
un mateix, però resulta
força més difícil que
canviar de papereta

és un constant canvi, a vegades a salts imperceptibles, altres de forma contundent, però en moviment sempre, fluïnt com el riu de la vida. Com va dir Heràclit, no podem mai banyar-nos dues vegades en un riu. Quan hi torno ja ha canviat. I jo també. És indubtable.

Ara bé, també estem escarmenats de la tupinada del canvi: el famós canvi perquè no canviï res; el *surt tu per posar-m'hi jo*; el mer recanvi; l'Smart Change, i altres modalitats maquiavèliques d'apoltronament amb aires de renovació.

Malgrat això, una força irremissible ho transmuta tot sense pietat tard o d'hora. Per descomptat també existeix la possibilitat de canviar a pitjor. Però aquí, ¿això era possible?

Sigui com sigui, la clau està en un mateix. «Tots volen canviar el món –va dir Tolstoi–, però ningú pensa a canviar-se a si mateix». No seria mala idea començar per aquí, però resulta força més difícil que canviar de papereta. ≡